

Κείμενο

Εγώ λοιπόν, ο Hale-Bopp, ένας από τους λαμπρότερους κομήτες του 20^{ου} αιώνα, βρίσκομαι και πάλι σε κοντινή απόσταση από τη Γη. Έχουν κιόλας περάσει 4.200 χρόνια από την προηγούμενη επίσκεψή μου. Οι αστρονόμοι υπολογίζουν ότι στο πλησιέστερο σημείο της διαδρομής θα βρίσκομαι το Σάββατο, 22 Μαρτίου. Είναι αλήθεια ότι η προσέγγισή μου στη Γη δε με αφήνει αδιάφορο. Εκείνο το βράδυ οι κάτοικοί της, παιδιά και μεγάλοι στην ηλικία, επιστήμονες αλλά και απλοί άνθρωποι που αγαπούν τα περιεργα του ουρανού, θα βγουν έξω στην ύπαιθρο για να με θαυμάσουν. Δε συμβαίνει αυτό τακτικά από τότε που οι άνθρωποι μαζεύτηκαν στις μεγάλες πόλεις και έχασαν την επαφή με τη φύση και τον έναστρο κόσμο. Αισθάνομαι λοιπόν μεγάλη χαρά αλλά και κάποια τιμή που το πέρασμά μου προκαλεί τόσες προσδοκίες και ενδιαφέρον. Η λάμψη μου θα ξεπερνά και το φωτεινότερο ίσως άστρο, με την τεράστια ουρά μου να εκτείνεται αντίθετα από τον Ήλιο.

*Γιώργος Γραμματικάκης, Ένας αστρολάβος του Ουρανού και της Ζωής, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2013
(διασκευή)*

Δραστηριότητα

Φαντάσου ότι είσαι κι εσύ ανάμεσα στο πλήθος των ανθρώπων που μαζεύτηκαν για να θαυμάσουν τον κομήτη τη νύχτα που βρέθηκε κοντά στη γη. Σου έχει ανατεθεί να κάνεις μία δημοσιογραφική ανταπόκριση (ρεπορτάζ) σχετικά με το γεγονός, η οποία θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της τάξης σου. Γράψε δύο παραγράφους στις οποίες θα αναφέρεις τι συνέβη, πότε και πού, θα περιγράψεις τι είδες και θα μεταφέρεις τα σχόλια των ανθρώπων γύρω σου.

Ενδεικτική απάντηση

Οι μαθητές φαντάζονται ότι είναι παρόντες στο γεγονός της προσέγγισης του κομήτη στη γη και το καλύπτουν δημοσιογραφικά ως ανταποκριτές. Θα πρέπει να το εντάξουν στο χωροχρονικό του πλαίσιο και να αναφερθούν στις εκδηλώσεις και τα σχόλια των ανθρώπων που το παρακολουθούν. Αξιολογείται θετικά αν καταφέρουν να αποδώσουν την ένταση της στιγμής. Το κείμενο μπορεί να διακρίνεται από προφορικότητα, καθώς οι μαθητές μεταβαίνουν από το ένα συμβάν στο άλλο, περιγράφοντας αυτά που είδαν και άκουσαν όπως έπεσαν στην αντίληψή τους την ώρα που συνέβαιναν. Ως προς τη μορφή υπερτερούν ο λόγος της παράταξης και οι παροντικοί χρόνοι (ενεστώτας και παρακείμενος). Για την εναργέστερη διήγηση του συμβάντος, οι μαθητές θα χρησιμοποιήσουν ρήματα δράσης. Η διαδοχή των γεγονότων θα δηλωθεί με κατάλληλους κειμενικούς δείκτες. Θα χρησιμοποιηθούν εκφράσεις που δείχνουν σκέψεις και συναισθήματα και παραστατικοί τρόποι έκφρασης. Οι μαθητές είναι απαραίτητο να δώσουν ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα στον λόγο τους.

Κείμενο

Η Αγάπη είναι πια φέτος δεκαπέντε χρονώ. Το χειμώνα στην πόλη πηγαίνει στις μεγάλες τάξεις του Παρθεναγωγείου [1]. Είναι ένα αδύνατο κορίτσι, μελαχρινό, με χλωμό πρόσωπο, με κοτσίδες στα μαλλιά. Είναι σοφή. Ώρες κάθεται μονάχη και διαβάζει και λύνει προβλήματα. Είναι η πρώτη χρονιά φέτος που έκαμε Κοσμογραφία [2] και Άλγεβρα [3]. Οι αριθμοί τής γίνανε πάθος. Από μικρή δεν της άρεζε να παίζει μαζί μας. Όμως όσο μεγαλώνει μας φεύγει ολοένα. Δεν ξέρει να παίζει με τις κούκλες. Δεν ξέρει να παίζει με τα καράβια. Είναι ένα κλειστό κορίτσι, πολύ μελαγχολικό. Έχει μαύρα μάτια γεμάτα ονειροπόληση. Πάντα της άρεζε να κοιτάζει τα άστρα. Όμως, τώρα που με την Κοσμογραφία έμαθε να κατεβάζει τα άστρα στο χαρτί και να μετρά τις αποστάσεις τους, το πήρε πολύ απάνω της.

Ηλίας Βενέζης, Αιολική γη, Εστία, Αθήνα, 1984 (διασκευή)

Δραστηριότητα

Ποιος θα μπορούσε να είχε μιλήσει για την Αγάπη με αυτά τα λόγια; Από πού το καταλαβαίνεις αυτό;

[1] Παρθεναγωγείο: σχολείο μόνο για κορίτσια

[2] Κοσμογραφία: σχολικό μάθημα το οποίο περιλαμβάνει βασικές γνώσεις σχετικά με το διάστημα

[3] Άλγεβρα: σχολικό μάθημα το οποίο ανήκει στην επιστήμη των Μαθηματικών

Ενδεικτική απάντηση

Οι μαθητές καλούνται να προσδιορίσουν τον αφηγητή του κειμένου και να αιτιολογήσουν την απάντησή τους. Αναμένεται να αξιοποιήσουν τις φράσεις: *Από μικρή δεν της άρεζε να παίζει μαζί μας. Όμως όσο μεγαλώνει μας φεύγει ολοένα.* Με βάση αυτές τις φράσεις θα εντοπίσουν τον αφηγητή σε συνομήλικο με την Αγάπη πρόσωπο του οικείου οικογενειακού ή φιλικού της περιβάλλοντος.

Κείμενο

Η Αγάπη είναι πια φέτος δεκαπέντε χρονώ. Το χειμώνα στην πόλη πηγαίνει στις μεγάλες τάξεις του Παρθεναγωγείου ^[1]. Είναι ένα αδύνατο κορίτσι, μελαχρινό, με χλωμό πρόσωπο, με κοτσίδες στα μαλλιά. Είναι σοφή. Ώρες κάθεται μονάχη και διαβάζει και λύνει προβλήματα. Είναι η πρώτη χρονιά φέτος που έκαμε Κοσμογραφία ^[2] και Άλγεβρα ^[3]. Οι αριθμοί τής γίνανε πάθος. Από μικρή δεν της άρεζε να παίζει μαζί μας. Όμως όσο μεγαλώνει μας φεύγει ολοένα. Δεν ξέρει να παίζει με τις κούκλες. Δεν ξέρει να παίζει με τα καράβια. Είναι ένα κλειστό κορίτσι, πολύ μελαγχολικό. Έχει μαύρα μάτια γεμάτα ονειροπόληση. Πάντα της άρεζε να κοιτάζει τα άστρα. Όμως, τώρα που με την Κοσμογραφία έμαθε να κατεβάζει τα άστρα στο χαρτί και να μετρά τις αποστάσεις τους, το πήρε πολύ απάνω της.

Ηλίας Βενέζης, Αιολική γη, Εστία, Αθήνα, 1984 (διασκευή)

Δραστηριότητα

Στο κείμενο που διάβασες κάποιος μιλάει για την Αγάπη. Φαντάσου ότι συναντάς κι εσύ την Αγάπη και της ζητάς να σου μιλήσει η ίδια για τον εαυτό της. Πώς τον παρουσιάζει; Σε δύο παραγράφους γράψε αυτά που λέει η Αγάπη. Θα μιλήσει για την εξωτερική της εμφάνιση, τον χαρακτήρα της, τα ενδιαφέροντά της, τον τρόπο ζωής της και ό,τι άλλο χρειάζεται. Θα χρησιμοποιήσεις τις ιδέες του κειμένου, αλλά και άλλες που νομίζεις ότι θα ταίριαζαν με την περιγραφή της Αγάπης.

^[1] Παρθεναγωγείο: σχολείο μόνο για κορίτσια

^[2] Κοσμογραφία: σχολικό μάθημα το οποίο περιλαμβάνει βασικές γνώσεις σχετικά με το διάστημα

^[3] Άλγεβρα: σχολικό μάθημα το οποίο ανήκει στην επιστήμη των Μαθηματικών

Ενδεικτική απάντηση

Οι μαθητές θα χρησιμοποιήσουν πρώτο πρόσωπο. Θα αναφερθούν στην εξωτερική εμφάνιση της Αγάπης (χαρακτηριστικά προσώπου, μαλλιά, σώμα, ανάστημα, τρόπος ένδυσης κτλ.), στον χαρακτήρα της, στα ενδιαφέροντά της, στον τρόπο ζωής της και σε ό,τι άλλο θεωρήσουν κατάλληλο για να την περιγράψουν. Η περιγραφή τους θα βασιστεί σε στοιχεία του αρχικού κειμένου, τα οποία θα εμπλουτίσουν με δικές τους ιδέες υπό την προϋπόθεση ότι αυτές θα είναι σύμφωνες με το αρχικό κείμενο. Καθώς πρόκειται για περιγραφή, αναμένεται η χρήση παροντικών χρόνων (ενεστώτα και παρακειμενός) και η απόδοση των λεπτομερειών με τη χρήση επιθέτων και μετοχών που θα δώσουν στην περιγραφή ακρίβεια και παραστατικότητα.

Κείμενο

Το παιχνίδι Γιάντες

Τα παιδιά παίρνουν το κοκαλάκι της κότας που είναι μπροστά στο στήθος της και έχει σχήμα διχαλωτό (Υ). Καθένα από τα δύο παιδιά κρατάει από μία άκρη του. Το σπάζουν λέγοντας τη λέξη *γιάντες*, δηλαδή στοίχημα. Από τη στιγμή αυτή και ύστερα δεν πρέπει να πάρουν από το χέρι του άλλου οτιδήποτε χωρίς να πουν τη φράση *το θυμάμαι ή γιάντες*, να δηλώσουν δηλαδή ότι θυμούνται το στοίχημα. Όποιο από τα δύο παιδιά χάσει πρέπει να δώσει στο άλλο αυτό που έβαλαν στοίχημα.

Διαθέσιμο στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.thrakiki.gr/pehnidia.htm> (διασκευή) (25/04/ 2013)

Δραστηριότητα

Με βάση το παιχνίδι *Γιάντες* περίγραψε κι εσύ ένα ομαδικό παιχνίδι που παίζεις. Γράψε το όνομα του παιχνιδιού στον τίτλο, εξήγησε ποιος είναι ο σκοπός του παιχνιδιού και ποιοι είναι οι κανόνες του. Για ποιο λόγο σου αρέσει να παίζεις το παιχνίδι αυτό;

Ενδεικτική απάντηση

Οι μαθητές αναφέρουν το όνομα του ομαδικού παιχνιδιού και εξηγούν τον σκοπό και τους κανόνες του. Γράφουν πόσοι παίκτες συμμετέχουν και ποιο ρόλο έχει ο καθένας. Περιγράφουν τις φάσεις εξέλιξης του παιχνιδιού. Χρησιμοποιούν ρήματα δράσης και για τη σηματοδότηση της χρονικής διαδοχής των γεγονότων χρονικά επιρρήματα. Έχει σημασία να περιγράψουν τις φάσεις με λογική συνοχή και να εξηγήσουν στο τέλος με σαφήνεια τι καθορίζει τη νίκη ή την ήττα στο παιχνίδι. Τέλος, θα γράψουν τον λόγο για τον οποίο τους αρέσει το συγκεκριμένο ομαδικό παιχνίδι.

Κείμενο

Το παιχνίδι *Γιάντες*

Τα παιδιά παίρνουν το κοκαλάκι της κότας που είναι μπροστά στο στήθος της και έχει σχήμα διχαλωτό (Υ). Καθένα από τα δύο παιδιά κρατάει από μία άκρη του. Το σπάζουν λέγοντας τη λέξη «γιάντες», δηλαδή στοίχημα. Από τη στιγμή αυτή και ύστερα δεν πρέπει να πάρουν από το χέρι του άλλου οτιδήποτε χωρίς να πουν τη φράση *το θυμάμαι ή γιάντες*, να δηλώσουν δηλαδή ότι θυμούνται το στοίχημα. Όποιο από τα δύο παιδιά χάσει πρέπει να δώσει στο άλλο αυτό που έβαλαν στοίχημα.

Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <http://www.thrakiki.gr/pehnia.htm> (διασκευή) (25/04/ 2013)



Νικόλαος Γύζης, *Γιάντες* (1878), Λάδι σε μουσαμά, Εθνική Πινακοθήκη, Αθήνα

Δραστηριότητα

Ο Νικόλαος Γύζης ζωγράφισε το πορτρέτο ενός κοριτσιού και ονόμασε το έργο του *Γιάντες*. Ας φανταστούμε ότι το κορίτσι έπαιξε το παιχνίδι *Γιάντες* κι έχασε. Ποιο λάθος έκανε το κορίτσι κι έχασε στο παιχνίδι; Ποια συναισθήματα του προκάλεσε αυτή η ήττα; Παρατήρησε την έκφραση του προσώπου του κοριτσιού για να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.

Ενδεικτική απάντηση

Οι μαθητές αναμένεται να διαβάσουν τους κανόνες του παιχνιδιού, όπως περιγράφονται στο αρχικό κείμενο, και να αποδώσουν τη συνθήκη κάτω από την οποία το κορίτσι έχασε στο παιχνίδι. Η έκφραση του προσώπου του κοριτσιού, η κλίση του κεφαλιού του, το υγρό του βλέμμα και τα χαμηλωμένα του μάτια αποτελούν ενδείξεις που αναμένεται ότι θα οδηγήσουν τους μαθητές στην υπόθεση ότι το κορίτσι μπορεί να αισθάνεται λύπη, στενοχώρια, θλίψη και απογοήτευση.

Κείμενο 1

Τον κίνδυνο της «αποξένωσης» από την εικόνα των ελληνικών λέξεων, λόγω της αυξανόμενης χρήσης των «greeklish», επισήμανε ο καθηγητής της Γλωσσολογίας Γεώργιος Μπαμπινιώτης.

Αναφερόμενος στην ευρέως διαδεδομένη χρήση των «greeklish» (Ελληνικά με λατινικούς χαρακτήρες) μεταξύ των νέων που στέλνουν γραπτά μηνύματα από τα κινητά τηλέφωνα ή συνομιλούν μέσω του Διαδικτύου, τόνισε:

«Τα greeklish είναι ο καλύτερος δρόμος αποξένωσης από την εικόνα της λέξης. Αυτό μπορεί οι νέοι άνθρωποι να το πληρώσουν ακριβά. Έχουμε ελληνικές γραμματοσειρές και μπορούμε, αξιοποιώντας το Διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά μέσα, να χρησιμοποιούμε τις ελληνικές γραμματοσειρές που έχουν το προτέρημα να δίνουν την εικόνα της λέξης, το οπτικό ίνδαλμα, και να μας συμφιλιώνουν με την ορθογραφία της λέξης και με τη σημασία της».

Μπαμπινιώτης: «Οι νέοι θα πληρώσουν ακριβά τα greeklish», Κυριακή 12 Ιουνίου 2011 *Εφημ. ΤΑ ΝΕΑ (απόσπασμα)*

Κείμενο 2

Είναι πλέον μάταιο να χαρακτηρίσουμε τα greeklish μία σύγχρονη μάστιγα. Έχουν παγιωθεί, κυκλοφορούν ανάμεσά μας, οι νέοι θεωρούν δεδομένη τη γραφή κυρίως στα κινητά με αυτή τη μορφή, νιώθουν άνετα χωρίς κόμπλεξ για τα ορθογραφικά τους λάθη. Στα greeklish νιώθουν όλοι ίσοι.

Ελένη Νικολαΐδου, "Τι θα έλεγε ο Πλάτωνας για τα greeklish;", Εφημ. Το Βήμα (απόσπασμα)

Δραστηριότητα

α) Ποια άποψη για τη χρήση των greeklish προβάλλει καθένα από τα παραπάνω κείμενα και με ποιο βασικό επιχειρήμα τη στηρίζει;

β) Να γράψεις δυο δικά σου επιχειρήματα υπέρ της μιας ή της άλλης άποψης.

Ενδεικτικές απαντήσεις

1. Στο πρώτο κείμενο ο καθηγητής της γλωσσολογίας κ.Μπαμπινιώτης υποστηρίζει η χρήση των greeklish βλάπτει τη γλώσσα, κυρίως στην ορθογραφία της, επειδή μας απομακρύνει από την οπτική εικόνα των λέξεων. Στο δεύτερο κείμενο η συγγραφέας υποστηρίζει ότι χρήση των greeklish δημιουργεί ένα αίσθημα άνεσης και ισότητας ανάμεσα στους χρήστες, αφού τους απαλλάσσει από το άγχος της ορθογραφίας.

2. Άλλα επιχειρήματα

Υπέρ της χρήσης των greeklish: εξυπηρετούν τις ανάγκες των χρηστών, όταν βρίσκονται στο εξωτερικό και δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν ελληνικές γραμματοσειρές, ευκολία, συντόμευση

Κατά της χρήσης των greeklish: κουράζουν τους αναγνώστες που δεν είναι εξοικειωμένοι με αυτά.

Κείμενο 1



Αφίσα του Γιώργου Παντούλα για το 15^ο Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ. Πηγή *Δημιουργικά Κύματα*: <http://www.dimiourgikakimata.gr/index.php?/project/-s-ss/>. (τελευταία πρόσβαση 11/04/2014).

Κείμενο 2

- Τι είναι «ρατσιστής»;

- Ρατσιστής είναι αυτός που, με το πρόσχημα ότι δεν έχει το ίδιο χρώμα δέρματος ούτε την ίδια γλώσσα ούτε τον ίδιο τρόπο να γιορτάζει με κάποιον άλλο, πιστεύει ότι είναι καλύτερος, ας πούμε ανώτερος, απ' αυτόν που είναι διαφορετικός από τον ίδιο. Επιμένει να πιστεύει ότι υπάρχουν πολλές φυλές και λέει στον εαυτό του: «Η δική μου φυλή είναι ωραία και ευγενική. Οι άλλες είναι άσχημες και κτηνώδεις».

- Δεν υπάρχει μια φυλή που να είναι καλύτερη;

- Όχι. Ορισμένοι ιστορικοί, το 18ο και το 19ο αιώνα, προσπάθησαν να αποδείξουν ότι υπάρχει η λευκή φυλή, που είναι δήθεν καλύτερη στο σωματικό και στο διανοητικό επίπεδο απ' ό,τι η υποτιθέμενη μαύρη φυλή. Εκείνη την εποχή, πίστευαν ότι η ανθρωπότητα χωριζόταν σε πολλές φυλές. Ένας ιστορικός (ο Ερνέστ Ρενάν, 1823-1892) προσδιόρισε μάλιστα και τις ανθρώπινες ομάδες που ανήκαν στην «κατώτερη φυλή»: ήταν οι μαύροι της Αφρικής, οι αυτόχθονες της Αυστραλίας και οι Ινδιάνοι της Αμερικής. Γι' αυτόν, «ο μαύρος είναι σε σχέση με τον άνθρωπο αυτό που είναι ο γάιδαρος σε σχέση με το άλογο», δηλαδή «ένας άνθρωπος που του λείπει η νοημοσύνη και η ομορφιά»! Όμως, όπως είπε ένας καθηγητής της ιατρικής ειδικός στο αίμα, «οι καθαρές φυλές, στο ζωικό βασίλειο, δεν μπορούν να υπάρξουν παρά μόνο σε πειραματική κατάσταση, στο εργαστήριο, όπως συμβαίνει με τα ποντίκια για παράδειγμα». Προσθέτει ότι «ανάμεσα σ' έναν Κινέζο, σ' έναν κάτοικο του Μάλι και σ' ένα Γάλλο υπάρχουν περισσότερες κοινωνικοπολιτιστικές παρά γενετικές διαφορές».

(Tahar Ben Jelloun, *Ο ρατσισμός όπως τον εξήγησα στην κόρη μου*, εκδ. «Νέα Σύνορα»-Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 1998, σ. 35-36).

Δραστηριότητες

1. α) Ποιο θεωρείς ότι είναι το βασικό μήνυμα του **Κειμένου 1**; β) Ποιο είναι το καλλιτεχνικό «εύρημα» που κάνει το μήνυμα δραστικότερο;
2. Πώς συνομιλεί το **Κείμενο 1** με τα επιχειρήματα του ρατσιστή, όπως αυτά παρουσιάζονται στο **Κείμενο 2**;

Ενδεικτικές απαντήσεις

1. Στην απάντησή σου να επισημάνεις ότι όλοι οι άνθρωποι μαζί αποτελούμε το ανθρώπινο γένος. Το εύρημα που αξιοποιεί ο δημιουργός της αφίσας είναι η κατασκευή ενός προσώπου (ένα κοριτσάκι που χαμογελά) από κολάζ φωτογραφιών ανθρώπων που διαφέρουν μεταξύ τους στο φύλο, τη φυλή, τα χαρακτηριστικά, την ηλικία, την εθνικότητα κλπ. Όλοι αυτοί σχηματίζουν τον άνθρωπο, το ανθρώπινο γένος.
2. Στην αρχή να περιγράψεις την εικόνα και στη συνέχεια να καταγράψεις τον τρόπο που συνομιλούν τα δυο κείμενα. Να επισημάνεις την αντίθεση ανάμεσα στα πιστεύω του ρατσιστή, που κάνει διακρίσεις και ξεχωρίζει τους ανθρώπους σε ανώτερους και κατώτερους και στην εικόνα που χωρίς λόγια (με καλλιτεχνικά μέσα-το κολάζ με τις φωτογραφίες) μας στέλνει το αντίθετο ακριβώς μήνυμα.

Κείμενο

- Τι είναι «ρατσιστής»;

- Ρατσιστής είναι αυτός που, με το πρόσχημα ότι δεν έχει το ίδιο χρώμα δέρματος ούτε την ίδια γλώσσα ούτε τον ίδιο τρόπο να γιορτάζει με κάποιον άλλο, πιστεύει ότι είναι καλύτερος, ας πούμε ανώτερος, απ' αυτόν που είναι διαφορετικός από τον ίδιο. Επιμένει να πιστεύει ότι υπάρχουν πολλές φυλές και λέει στον εαυτό του: «Η δική μου φυλή είναι ωραία και ευγενική. Οι άλλες είναι άσχημες και κτηνώδεις».

- Δεν υπάρχει μια φυλή που να είναι καλύτερη;

- Όχι. Ορισμένοι ιστορικοί, το 18ο και το 19ο αιώνα, προσπάθησαν να αποδείξουν ότι υπάρχει η λευκή φυλή, που είναι δήθεν καλύτερη στο σωματικό και στο διανοητικό επίπεδο απ' ό,τι η υποτιθέμενη μαύρη φυλή. Εκείνη την εποχή, πίστευαν ότι η ανθρωπότητα χωριζόταν σε πολλές φυλές. Ένας ιστορικός (ο Ερνέστ Ρενάν, 1823-1892) προσδιόρισε μάλιστα και τις ανθρώπινες ομάδες που ανήκαν στην «κατώτερη φυλή»: ήταν οι μαύροι της Αφρικής, οι αυτόχθονες της Αυστραλίας και οι Ινδιάνοι της Αμερικής. Γι' αυτόν, «ο μαύρος είναι σε σχέση με τον άνθρωπο αυτό που είναι ο γάιδαρος σε σχέση με το άλογο», δηλαδή «ένας άνθρωπος που του λείπει η νοημοσύνη και η ομορφιά!» Όμως, όπως είπε ένας καθηγητής της ιατρικής ειδικός στο αίμα, «οι καθαρές φυλές, στο ζωικό βασίλειο, δεν μπορούν να υπάρξουν παρά μόνο σε πειραματική κατάσταση, στο εργαστήριο, όπως συμβαίνει με τα ποντίκια για παράδειγμα». Προσθέτει ότι «ανάμεσα σ' έναν Κινέζο, σ' έναν κάτοικο του Μάλι και σ' ένα Γάλλο υπάρχουν περισσότερες κοινωνικοπολιτιστικές παρά γενετικές διαφορές».

(Tahar Ben Jelloun, *Ο ρατσισμός όπως τον εξήγησα στην κόρη μου*, εκδ. «Νέα Σύνορα»-Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα 1998, σ. 35-36).

Δραστηριότητες

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό-Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν, σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο :

- I. Ο ρατσιστής, όταν έρχεται σε επαφή με κάποιον διαφορετικό από αυτόν, πιστεύει ότι ο άλλος είναι κατώτερός του και πρέπει να του μοιάσει με κάθε τρόπο.
- II. Η λευκή φυλή δεν είναι ανώτερη από τις άλλες και ούτε υπάρχουν για αυτό επιστημονικές αποδείξεις.
- III. Οι διαφορές μεταξύ των ανθρώπων είναι κατά βάση βιολογικές, όπως άλλωστε συμβαίνει και στις πειραματικές καταστάσεις στο εργαστήριο.
- IV. Ο Ερνέστ Ρενάν είναι ο ιστορικός που απέδειξε ότι οι ανθρώπινες φυλές δεν έχουν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ τους .

2. Να μετατρέψεις από ευθύ σε πλάγιο λόγο το απόσπασμα του κειμένου «Επιμένει... άσχημες και κτηνώδεις”»

Ενδεικτικές απαντήσεις

1.

- i. Σωστό
- ii. Σωστό
- iii. Λάθος
- iv. Λάθος

2. Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι ρατσιστής είναι αυτός που, με το πρόσχημα ότι δεν έχει το ίδιο χρώμα δέρματος ούτε την ίδια γλώσσα ούτε τον ίδιο τρόπο να γιορτάζει με κάποιον άλλο, πιστεύει ότι είναι καλύτερος ... και λέει στον εαυτό του ότι η δική του φυλή είναι ωραία και ευγενική και ότι οι άλλες είναι άσχημες και κτηνώδεις».

Κείμενο

Εγώ λοιπόν, ο Hale-Bopp, ένας από τους λαμπρότερους κομήτες του 20^{ου} αιώνα, βρίσκομαι και πάλι σε κοντινή απόσταση από τη Γη. Οι αστρονόμοι υπολογίζουν ότι στο πλησιέστερο σημείο της διαδρομής θα βρίσκομαι το Σάββατο 22 Μαρτίου. *Πλησιέστερο* βέβαια, τρόπος του λέγειν: ακόμα και τότε θα απέχω από τη Γη 194 εκατομμύρια χιλιόμετρα! Είναι αλήθεια ότι η προσέγγισή μου στη Γη δε με αφήνει αδιάφορο. Εκείνο το βράδυ οι κάτοικοί της, παιδιά και μεγάλοι στην ηλικία, επιστήμονες αλλά και απλοί άνθρωποι που αγαπούν τα περίεργα του ουρανού, θα βγουν έξω στην ύπαιθρο για να με θαυμάσουν. Αισθάνομαι λοιπόν μεγάλη χαρά αλλά και κάποια τιμή που το πέρασμά μου προκαλεί τόσες προσδοκίες και ενδιαφέρον. Η λάμψη μου θα ξεπερνά και το φωτεινότερο ίσως άστρο, με την τεράστια ουρά μου να εκτείνεται αντίθετα από τον Ήλιο.

*Γιώργος Γραμματικάκης, Ένας αστρολάθος του Ουρανού και της Ζωής, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2013
(διασκευή)*

Δραστηριότητα

α. Σύμφωνα με το κείμενο γιατί η προσέγγιση στη Γη κινεί το ενδιαφέρον του κομήτη Hale-Bopp;

β. Στο κείμενο διαβάζουμε: *πλησιέστερο σημείο* και *φωτεινό άστρο*. Βρες τις φράσεις αυτές μέσα στο κείμενο και αντικατάστησε τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες χωρίς να αλλάξεις τη σημασία τους.

Στο πλησιέστερο σημείο της διαδρομής θα βρίσκομαι το Σάββατο 22 Μαρτίου.

Στο _____ σημείο της διαδρομής θα βρίσκομαι το Σάββατο 22 Μαρτίου.

Η λάμψη μου θα ξεπερνά και το φωτεινότερο άστρο.

Η λάμψη μου θα ξεπερνά και το _____ άστρο.

Ενδεικτική απάντηση

α. Οι μαθητές θα αντλήσουν την απάντησή τους από το τμήμα του κειμένου στο οποίο αναφέρεται ότι όλοι όσοι αγαπούν τα περίεργα του ουρανού θα βγουν έξω στην ύπαιθρο για να θαυμάσουν τον κομήτη Hale-Bopp.

β. Στο πλησιέστερο σημείο της διαδρομής θα βρίσκομαι το Σάββατο, 22 Μαρτίου.

Στο κοντινότερο σημείο της διαδρομής θα βρίσκομαι το Σάββατο 22 Μαρτίου.

Η λάμψη μου θα ξεπερνά και το φωτεινότερο άστρο.

Η λάμψη μου θα ξεπερνά και το λαμπρότερο άστρο.

Κείμενο

Εγώ λοιπόν, ο Hale-Bopp, ένας από τους λαμπρότερους κομήτες του 20ού αιώνα, βρίσκομαι και πάλι σε κοντινή απόσταση από τη Γη. Έχουν κιόλας περάσει 4.200 χρόνια από την προηγούμενη επίσκεψή μου. Οι αστρονόμοι, που με τρόπο θα έλεγα ενοχλητικό παρακολουθούν την πορεία μου, υπολογίζουν ότι στο πλησιέστερο σημείο της διαδρομής θα βρίσκομαι το Σάββατο 22 Μαρτίου. Για την ώρα χαίρομαι το θέαμα του νυχτερινού ουρανού, έτσι καθώς περιπλανιέμαι ανάμεσα σε αστερισμούς και ακούω τους μύθους που αφηγούνται. Είναι πάντως αλήθεια ότι η προσέγγισή μου στη Γη δε με αφήνει αδιάφορο. Εκείνο το βράδυ οι κάτοικοί της, παιδιά και μεγάλοι στην ηλικία, επιστήμονες αλλά και απλοί άνθρωποι που αγαπούν τα περίεργα του ουρανού, θα βγουν έξω στην ύπαιθρο για να με θαυμάσουν. Δε συμβαίνει αυτό τακτικά από τότε που οι άνθρωποι μαζεύτηκαν στις μεγάλες πόλεις και έχασαν την επαφή με τη φύση και τον έναστρο κόσμο.

*Γιώργος Γραμματικάκης, Ένας αστρολάβος του Ουρανού και της Ζωής, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο, 2013
(διασκευή)*

Δραστηριότητα

Συμπλήρωσε σύμφωνα με το παράδειγμα.

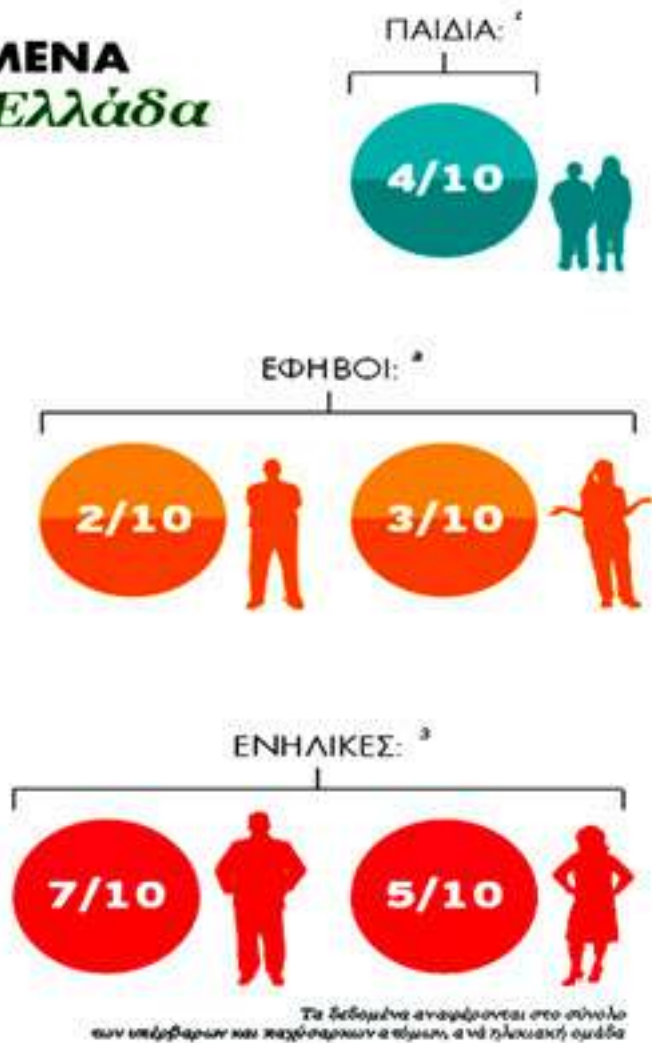
- παρακολουθούν την πορεία → η παρακολούθηση της πορείας
- θαυμάζουν τον κομήτη → _____
- αφηγούνται τους μύθους → _____
- υπολογίζουν το σημείο → _____

Απάντηση

- παρακολουθούν την πορεία → η παρακολούθηση της πορείας
- θαυμάζουν τον κομήτη → ο θαυμασμός του κομήτη
- αφηγούνται τους μύθους → η αφήγηση των μύθων
- υπολογίζουν το σημείο → ο υπολογισμός του σημείου

➔ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑ ➔

ΔΕΔΟΜΕΝΑ
στην Ελλάδα



Ελληνική Ιατρική Εταιρεία Παχυσαρκίας

Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: http://www.eiep.gr/τηρίτιχο_2013.pdf, 14/04/2014

Δραστηριότητα

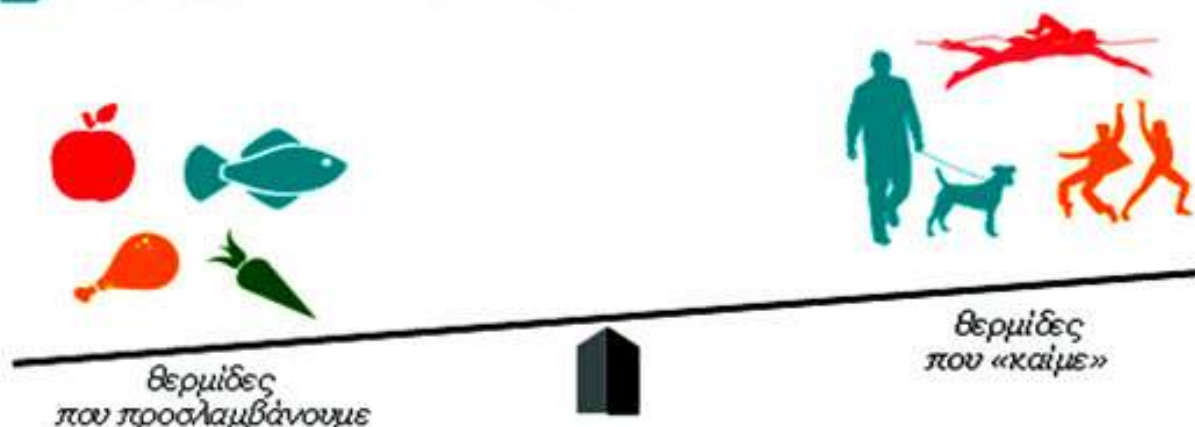
Ο πίνακας δείχνει δεδομένα ερευνών που έχουν γίνει στην Ελλάδα σχετικά με την παχυσαρκία στα παιδιά, στους εφήβους και στους ενήλικες. Σημείωσε με Χ την πρόταση που ισχύει σύμφωνα με τον πίνακα.

α. Οι παχύσαρκοι ενήλικοι άντρες είναι αναλογικά λιγότεροι από τις παχύσαρκες ενήλικες γυναίκες.	
β. Λιγότερες από τις μισές ενήλικες γυναίκες είναι παχύσαρκες.	
γ. Τα παχύσαρκα αγόρια στην εφηβεία είναι αναλογικά λιγότερα από τα παχύσαρκα κορίτσια στην εφηβεία.	
δ. Τα παχύσαρκα παιδιά είναι αναλογικά περισσότερα από τα παιδιά που δεν είναι παχύσαρκα.	

Απάντηση

Η σωστή απάντηση είναι η γ.

1 ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ



Είναι απλό. Το βάρος μας αυξάνεται όταν προσλαμβάνουμε περισσότερες θερμίδες από αυτές που «καίμε».

2 Λανθασμένες συνήθειες γονέων

Ένα παιδί έχει **162%** περισσότερες πιθανότητες να γίνει παχύσαρκο όταν ο ένας γονέας είναι παχύσαρκος & **300%** περισσότερο όταν είναι και οι δύο γονείς*



75% των γονέων με υπέρβαρο ή παχύσαρκο παιδί προσκομίζουν ελακτώσει θεωρούν εσφαλμένα ότι τα παιδιά τους έχουν φυσιολογικό βάρος*



3 Μειωμένη άσκηση στο σχολείο

Το **60%** των σχολείων αφιερώνουν μόνο 1-2 ώρες την εβδομάδα στο μάθημα της γυμναστικής*

Μόνο το **25%** των σχολείων έχουν μάθημα γυμναστικής περισσότερες από 3 φορές την εβδομάδα*



4 Καθιστική ζωή

Σήμερα η ζωή μας χαρακτηρίζεται από **καθιστικές δραστηριότητες**: καθιστική εργασία, χρήση υπολογιστή, τηλεόραση, αυτοκίνητο για τις μετακινήσεις μας, καθιστική διασκέδαση κλπ.*

38% των ενηλίκων στη χώρα μας αφιερώνουν περισσότερες από 16 ώρες/ εβδομάδα βλέποντας τηλεόραση*

Σύμφωνα με μελέτη αγόμεσο σε 7 χώρες, τα ελληνοπούλα έχουν έναν από τους **υψηλότερους χρόνους τηλεθέασης** (122 λεπτά τη μέρα για τα αγόρια και 155 λεπτά τη μέρα για τα κορίτσια)*



Δραστηριότητα

Αφού διαβάσεις το φυλλάδιο, κύκλωσε το Σ για τις σωστές και το Λ για τις λανθασμένες απαντήσεις.

Οι περισσότεροι γονείς υπέρβαρων ή παχύσαρκων παιδιών προσχολικής ηλικίας θεωρούν εσφαλμένα ότι τα παιδιά τους έχουν φυσιολογικό βάρος.	Σ	Λ
Τα κορίτσια παρακολουθούν λιγότερη ώρα τηλεόραση από τα αγόρια.	Σ	Λ
Το βάρος μας αυξάνεται όταν προσλαμβάνουμε λιγότερες θερμίδες από αυτές που «καίμε».	Σ	Λ
Τα περισσότερα σχολεία αφιερώνουν λιγότερες από τρεις φορές την εβδομάδα στο μάθημα της Γυμναστικής.	Σ	Λ

Απάντηση

Οι περισσότεροι γονείς υπέρβαρων ή παχύσαρκων παιδιών προσχολικής ηλικίας θεωρούν εσφαλμένα ότι τα παιδιά τους έχουν φυσιολογικό βάρος.	
Τα κορίτσια παρακολουθούν λιγότερη ώρα τηλεόραση από τα αγόρια.	
Το βάρος μας αυξάνεται όταν προσλαμβάνουμε λιγότερες θερμίδες από αυτές που «καίμε».	
Τα περισσότερα σχολεία αφιερώνουν λιγότερες από τρεις φορές την εβδομάδα στο μάθημα της Γυμναστικής.	



Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: http://www.educartoon.gr/edu_cartoons/junk-food-3, (14/04/2014)

Δραστηριότητα

Στην παραπάνω γελοιογραφία βλέπουμε έναν μαθητή που πηγαίνει στο σχολείο.

- α. Τι θέλει να μας πει η γελοιογραφία αυτή σχετικά με τις διατροφικές συνήθειες του συγκεκριμένου μαθητή; Αιτιολόγησε την απάντησή σου.
- β. Παρατήρησε τη γελοιογραφία και γράψε τρία συνθήματα σχετικά με την υγιεινή διατροφή για να αναρτηθούν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης σου.

Ενδεικτική απάντηση

α. Οι μαθητές θα απαντήσουν ότι ο μαθητής στη γελοιογραφία φαίνεται ότι δεν διατρέφεται υγιεινά λόγω της ποσότητας και του είδους της τροφής που φέρει στην πλάτη του. Οι διατροφικές του συνήθειες όπως αποτυπώνονται στη γελοιογραφία τον έχουν οδηγήσει στην παχυσαρκία. Οι μαθητές θα μπορούσαν επίσης να συμπεράνουν ότι οι κακές διατροφικές συνήθειες αποτελούν μέρος της καθημερινής του διατροφής, καθώς φαίνεται ότι τις υιοθετεί ακόμα και στο καθημερινό του κολατσιό.

β. Κάθε απάντηση είναι αποδεκτή, εφόσον είναι σχετική με το θέμα και προτρέπει με ευσύνοπτο τρόπο τους αποδέκτες του μηνύματος προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης υγιεινών διατροφικών συνηθειών.

Κείμενο

Στου Πέτρου το σχολείο άρχισαν πάλι τα μαθήματα και τώρα δεν απουσιάζει σχεδόν κανένα παιδί, γιατί, αν λείψει, χάνει το συσσίτιο. Κάθε μεσημέρι καταφτάνει ένα κάρο και ξεφορτώνει τον Δάμωνα και τον Φιντία. Ο Δάμων και ο Φιντίας είναι δύο καζάνια μαύρα σαν πίσσα που αγνίζονται... Την πρώτη μέρα που τα περίμεναν, κανένα παιδί δεν είχε νου για μάθημα κι ο κύριος Λουκάτος άρχισε να τους διαβάζει κάτι ιστορίες από ένα βιβλίο. «...Στα παλιά τα χρόνια στην αρχαία Αθήνα υπήρχαν δύο αχώριστοι φίλοι. Ο Δάμων κι ο Φιντίας...»

– Έρχονται! Έρχονται! ακούστηκε μια ψιλή φωνούλα από την άκρη της τάξης.

Ήταν ένα μικρό κοριτσάκι που παραμόνευε από τη χαραμάδα της μεγάλης πόρτας και είδε να καταφτάνουν, όχι βέβαια ο Δάμων και ο Φιντίας, αλλά τα καζάνια με το συσσίτιο, που έτσι τους έμεινε το όνομα.

Όλα τα παιδιά βάλανε τα γέλια και πετάχτηκαν από τη θέση τους. Ο κύριος Λουκάτος πήγε αργά και σοβαρά κι άνοιξε διάπλατα την πόρτα. Έξω στεκόταν ένα κάρο φορτωμένο με τα καζάνια.

Άλκη Ζέη, Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1981 (διασκευή)

Δραστηριότητα

α. Ποιοι είναι ο Δάμων και ο Φιντίας σύμφωνα με το κείμενο; Για ποιο λόγο καταφθάνουν στο σχολείο;

β. Ξαναγράψε το παρακάτω κείμενο σαν να συμβαίνουν τώρα τα γεγονότα.

Τα παιδιά βάλανε τα γέλια και πετάχτηκαν από τη θέση τους. Ο κύριος Λουκάτος πήγε αργά και σοβαρά κι άνοιξε διάπλατα την πόρτα. Έξω στεκόταν ένα κάρο φορτωμένο με τα καζάνια.

Τα παιδιά βάζουν ...

Απάντηση

α. Τα παιδιά απαντούν ότι ο Δάμων και ο Φιντίας είναι δυο καζάνια που θα χρησιμεύσουν για το συσσίτιο των μαθητών του σχολείου.

β. Τα παιδιά βάζουν τα γέλια και πετάγονται από τη θέση τους. Ο κύριος Λουκάτος παίρνει αργά και σοβαρά κι ανοίγει διάπλατα την πόρτα. Έξω στέκεται ένα κάρο φορτωμένο με τα καζάνια.

Κείμενο

Στου Πέτρου το σχολείο άρχισαν πάλι τα μαθήματα και τώρα δεν απουσιάζει σχεδόν κανένα παιδί, γιατί, αν λείψει, χάνει το συσσίτιο. Κάθε μεσημέρι καταφτάνει ένα κάρο και ξεφορτώνει τον Δάμωνα και τον Φιντία. Ο Δάμων και ο Φιντίας είναι δύο καζάνια μαύρα σαν πίσσα που αχνίζουν... Την πρώτη μέρα που τα περίμεναν κανένα παιδί δεν είχε νου για μάθημα κι ο κύριος Λουκάτος άρχισε να τους διαβάζει κάτι ιστορίες από ένα βιβλίο. «...Στα παλιά τα χρόνια στην αρχαία Αθήνα υπήρχαν δύο αχώριστοι φίλοι. Ο Δάμων κι ο Φιντίας...»

– Έρχονται! Έρχονται! ακούστηκε μια ψιλή φωνούλα από την άκρη της τάξης.

Ήταν ένα μικρό κοριτσάκι που παραμόνευε από τη χαραμάδα της μεγάλης πόρτας και είδε να καταφτάνουν, όχι βέβαια ο Δάμων και ο Φιντίας, αλλά τα καζάνια με το συσσίτιο, που έτσι τους έμεινε το όνομα.

Όλα τα παιδιά βάλανε τα γέλια και πετάχτηκαν από τη θέση τους. Ο κύριος Λουκάτος πήγε αργά και σοβαρά κι άνοιξε διάπλατα την πόρτα. Έξω στεκόταν ένα κάρο φορτωμένο με τα καζάνια. Γύρω μαζεύτηκε κόσμος, έτσι όπως μαζεύεται πάντα στη γειτονιά άμα γίνεται κάτι. Δε μιλούσανε, δε λαλούσανε. Μονάχα μία γυναίκα σήκωσε τα δυο της χέρια ψηλά και φώναξε:

– Τα παιδάκια μας θα φάνε!

Κάτι άνθρωποι ξεφόρτωναν τα καζάνια, τα 'βαλαν μέσα στο σχολείο κι ύστερα ο δάσκαλος γύρισε στα παιδιά και τους είπε με ύφος επίσημο, λες κι έβγαζε λόγο για την Εθνική γιορτή:

– Πάρτε τα κουτιά σας και μπείτε στη σειρά. Αρχίζει το συσσίτιο.

Άλκη Ζέη, Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1981 (διασκευή)

Δραστηριότητα

Αρίθμησε τα γεγονότα με βάση τη σειρά που έγιναν.

- _____ Όλη η γειτονιά μαζεύτηκε γύρω από το σχολείο.
- _____ Ο δάσκαλος διάβασε στα παιδιά ένα βιβλίο.
- _____ Τα καζάνια ξεφορτώθηκαν μέσα στο σχολείο.
- _____ Ο κύριος Λουκάτος κάλεσε τα παιδιά να έρθουν για το συσσίτιο.
- _____ Ένα κορίτσι τούς ειδοποίησε ότι έρχονται τα καζάνια με το συσσίτιο.

Απάντηση

- 3 Όλη η γειτονιά μαζεύτηκε γύρω από το σχολείο.
- 1 Ο δάσκαλος διάβασε στα παιδιά ένα βιβλίο.
- 4 Τα καζάνια ξεφορτώθηκαν μέσα στο σχολείο.
- 5 Ο κύριος Λουκάτος κάλεσε τα παιδιά να έρθουν για το συσσίτιο.
- 2 Ένα κορίτσι τους ειδοποίησε ότι έρχονται τα καζάνια με το συσσίτιο.

Κείμενο

Το παιχνίδι *Μπιζζ!*

Τα παιδιά βάζουν κλήρο για να δουν ποιος θα τα φυλάει. Εκείνος που θα του πέσει ο κλήρος κάθεται σ' ένα σκαμνί ή στέκει σκυφτός και βάζει το δεξί του χέρι κάτω από την αριστερή του μασχάλη, κρατώντας την παλάμη ανοιχτή προς τα επάνω, ενώ με το αριστερό του χέρι κρατάει κλειστά τα μάτια του. Οι άλλοι παίκτες στέκονται στα αριστερά του και ένας από αυτούς τον πλησιάζει και του χτυπάει την ανοιχτή παλάμη. Ύστερα απομακρύνεται τρέχοντας μαζί με τους άλλους. Όλοι χοροπηδούν γύρω του και στριφογυρίζουν το δάχτυλό τους φωνάζοντας: «Μπιζζ!» όπως κάνει η μέλισσα. Αυτός που τα φυλάει πρέπει να μαντέψει ποιος τον χτύπησε. Αν ανακαλύψει ποιος είναι, του δίνει τη θέση του. Αν δεν τον βρει, το παιχνίδι συνεχίζεται κατά τον ίδιο τρόπο.

Γεωργία Ταρσούλη, Τα παιχνίδια μας, εκδ. ΟΕΔΒ, Αθήνα 1989 (διασκευή)

Δραστηριότητα

Αρίθμησε τα γεγονότα με τη σειρά που έγιναν σύμφωνα με την παραπάνω περιγραφή του παιχνιδιού.

- _____ Τα παιδιά χοροπηδούν.
- _____ Μαντεύει ποιος τον χτύπησε.
- _____ Όλα τα παιδιά φωνάζουν «Μπιζζ!»
- _____ Ένας παίχτης τού χτυπάει την παλάμη.
- _____ Αν τον βρει, αλλάζουν ρόλους.
- _____ Το παιδί έχει την παλάμη ανοικτή προς τα επάνω.

Απάντηση

- 3 Τα παιδιά χοροπηδούν.
- 5 Μαντεύει ποιος τον χτύπησε.
- 4 Όλα τα παιδιά φωνάζουν «Μπιζζ!»
- 2 Ένας παίχτης τού χτυπάει την παλάμη.
- 6 Αν τον βρει, αλλάζουν ρόλους.
- 1 Το παιδί έχει την παλάμη ανοικτή προς τα επάνω.

Κείμενο

Μία μέρα ένα μικρό αγόρι μπήκε σε ένα κατάστημα με κατοικίδια ζώα για να αγοράσει ένα κουτάβι.

– Πόσα χρήματα θέλετε για να μου δώσετε ένα κουτάβι; ρώτησε.

– Το καθένα κοστίζει τριάντα ευρώ.

Εκείνη την ώρα μία σκυλίτσα μπήκε στο δωμάτιο, ακολουθούμενη από πέντε κουταβάκια. Το ένα κούτσαινε, με αποτέλεσμα να μένει λίγο πιο πίσω από τα άλλα κουταβάκια. Τότε ο μικρός ρώτησε:

– Τι έχει αυτό το κουτάβι και κούτσαίνει;

Ο ιδιοκτήτης του εξήγησε πως το κουταβάκι είχε γεννηθεί με πρόβλημα στο γοφό και πως θα έμενε έτσι σε όλη του τη ζωή. Ο μικρός, ενθουσιασμένος, φώναξε αποφασιστικά:

– Θέλω να το αγοράσω!

Ο μαγαζάτορας γέλασε και του είπε:

– Δεν νομίζω ότι θέλεις ένα κουτσό κουτάβι αλλά, αν επιμένεις, μπορώ να σου το χαρίσω.

Ο μικρός όμως επέμενε να το αγοράσει. Ο άντρας γέλασε ξανά και είπε:

– Το κουτάβι αυτό είναι άχρηστο, πραγματικά δεν σου χρειάζεται, ποτέ δε θα μπορέσει να τρέξει και να παίξει μαζί σου όπως τα άλλα.

Τότε ο μικρός σήκωσε το μπατζάκι του παντελονιού του και άφησε να φανεί το αριστερό του πόδι, το οποίο υποστηριζόταν από ένα μεταλλικό σίδερο.

– Όπως βλέπετε, ούτε κι εγώ θα μπορέσω να τρέξω και να παίξω μαζί του. Επομένως, το κουτάβι θα έχει κάποιον που το καταλαβαίνει.

Ο άντρας δάγκωσε τα χείλη του μη ξέροντας τι να πει. Δακρυσμένος, προσπάθησε να χαμογελάσει και είπε:

– Εύχομαι όλα τα κουτάβια να βρουν κάποτε έναν ιδιοκτήτη σαν κι εσένα.

*Δάφνη Φιλίππου– Πόλα Καραντάνα, Ιστορίες για να ονειρεύεσαι...Παιχνίδια για να μεγαλώνεις, Καστανιώτης, Αθήνα, 2010
(διασκευή)*

Δραστηριότητα

α. Στο κείμενο διαβάζουμε:

Ο άντρας δάγκωσε τα χείλη του μη ξέροντας τι να πει. Δακρυσμένος, προσπάθησε να χαμογελάσει.

Γιατί νομίζεις ότι αντέδρασε με αυτόν τον τρόπο;

β. Φαντάσου ότι έχεις πάει στο κατάστημα και ακούς τον διάλογο του παιδιού με τον ιδιοκτήτη. Λες σε κάποιον τι άκουσες. Συνέχισε την πρόταση:

--	--

<p>– Πόσα χρήματα θέλετε για να μου δώσετε ένα κουτάβι; – Το καθένα κοστίζει τριάντα ευρώ.</p>	<p>Το παιδί ρώτησε τον ιδιοκτήτη ...</p>
----------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------

Ενδεικτική απάντηση

α. Οι μαθητές θα αντλήσουν την απάντησή τους από το τμήμα του κειμένου στο οποίο αναφέρεται ότι ο ιδιοκτήτης του καταστήματος χαρακτηρίζει *άχρηστο* το κουτάβι που θέλει να αγοράσει το παιδί, επειδή είναι κουτσό και *δε θα μπορέσει να τρέξει και να παίξει μαζί του*. Σημασία έχει οι μαθητές να αναφέρουν και το γεγονός ότι το παιδί δείχνει το αριστερό του πόδι και λέει στον ιδιοκτήτη ότι για το λόγο αυτό *το κουτάβι θα έχει κάποιον που το καταλαβαίνει*.

β.

<p>– Πόσα χρήματα θέλετε για να μου δώσετε ένα κουτάβι; – Το καθένα κοστίζει τριάντα ευρώ.</p>	<p>Το παιδί ρώτησε τον ιδιοκτήτη <u>πόσα χρήματα ήθελε για να του δώσει</u> κουτάβι. Εκείνος του απάντησε ότι το καθένα κόστιζε τριάντα ευρώ.</p>
----------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Η εξάχρονη Μαφάλντα είναι μία ηρωίδα κόμικ. Δημιουργήθηκε από τον Αργεντινό σκιτσογράφο Κίνο (Quino) το 1964 και αμέσως σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Η Μαφάλντα είναι ένα πανέξυπνο κορίτσι, το οποίο ενδιαφέρεται για τα δικαιώματα του ανθρώπου, προβληματίζεται για τα κοινωνικά προβλήματα, όπως η φτώχεια, η βία και η αδικία και ελπίζει σε ένα καλύτερο μέλλον για τον κόσμο.



Διαθέσιμο στον διαδικτυακό

τόπο: <http://fereakia.wordpress.com/2011/11/29/%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%BD%CF%84%CE%B1,14/04/2014>

Δραστηριότητα

Στο δεύτερο και στο τρίτο καρέ του κόμικ παρατηρούμε ένα επεισόδιο ανάμεσα σε ένα παιδί που παίζει στην παραλία και στον Μιγκουελίτο. Φαντάσου ότι είσαι κι εσύ εκεί και βλέπεις το επεισόδιο να συμβαίνει μπροστά σου. Μετά το επεισόδιο πλησιάζεις τον Μιγκουελίτο και του λες με ποιον τρόπο, κατά τη γνώμη σου, θα μπορούσε να είχε συμπεριφερθεί σωστότερα. Γράψε τον διάλογο που έχεις με τον Μιγκουελίτο, στον οποίο δίνεις τη συμβουλή σου και την αιτιολογείς. Ποιες αντιρρήσεις σου φέρνει εκείνος; Τι του λες για να τον πείσεις;

Ενδεικτική απάντηση

Οποιαδήποτε απάντηση είναι δεκτή, εφόσον είναι αιτιολογημένη και σύμφωνη με το ισχύον αξιακό σύστημα. Οι μαθητές θα αναπτύξουν με πειστικά επιχειρήματα τον διάλογο (λόγος και αντίλογος). Ως προς τη μορφή θα εφαρμόσουν τις συμβάσεις γραφής ενός διαλόγου. Πιο συγκεκριμένα, θα γράψουν τα λόγια των δύο προσώπων σε ευθύ λόγο, θα χρησιμοποιήσουν λεκτικά και ερωτηματικά ρήματα, θα αποδώσουν την προφορικότητα με τα κατάλληλα σημεία στίξης και θα επιλέξουν το ύφος που συνάδει με την κατάσταση επικοινωνίας (αμεσότητα, συναισθηματική φόρτιση).

Η εξάχρονη Μαφάλντα είναι μία ηρωίδα κόμικ. Δημιουργήθηκε από τον Αργεντινό σκισσογράφο Κίνο (Quino) το 1964 και αμέσως σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Η Μαφάλντα είναι ένα πανέξυπνο κορίτσι, το οποίο ενδιαφέρεται για τα δικαιώματα του ανθρώπου, προβληματίζεται για τα κοινωνικά προβλήματα, όπως η φτώχεια, η βία και η αδικία και ελπίζει σε ένα καλύτερο μέλλον για τον κόσμο.



Διαθέσιμο στον διαδικτυακό

τύπο: <http://freakia.wordpress.com/2011/11/29/%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%BD%CF%84%CE%B1>,
14/04/2014

Δραστηριότητα

α. Η παραπάνω εικονογραφημένη ιστορία αποτελείται από τέσσερα καρέ. Πρωταγωνιστές της είναι η Μαφάλντα και ο φίλος της ο Μιγκουελίτο. Η απάντηση που έδωσε ο Μιγκουελίτο στην ερώτηση της Μαφάλντα στο τέταρτο καρέ είναι διαφορετική από την απάντηση που έδωσε στην ίδια ερώτηση στο πρώτο καρέ. Σκέψου τι είναι αυτό που τον έκανε να αλλάξει τη γνώμη του.

β. Διάβασε το αρχικό κείμενο και σκέψου ποια χαρακτηριστικά της Μαφάλντα υπάρχουν στο κόμικ.

Ενδεικτική απάντηση

α. Οι μαθητές θα παρατηρήσουν το δεύτερο και το τρίτο καρέ, όπου ο Μιγκουελίτο αντιδρά βίαια όταν τον προκαλεί ένα τρίτο παιδί. Η αδυναμία του να ανταποκριθεί χωρίς επιθετικότητα τον κάνει να απαντά με επιφυλακτικότητα στη Μαφάλντα όταν αυτή επαναλαμβάνει την αρχική της θέση. Η αλλαγή αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι ενώ στο πρώτο καρέ απαντούσε θεωρητικά, στο τελευταίο καρέ είχε βιώσει μία προσωπική σχετική εμπειρία.

β. Οι μαθητές θα αναφέρουν ότι η Μαφάλντα είναι ένα έξυπνο κορίτσι που έχει προβληματισμούς σχετικά με τα κοινωνικά προβλήματα και ελπίδες για έναν ειρηνικό κόσμο.

Τι πρέπει να γνωρίζει το παιδί για τη σωστή διατροφή

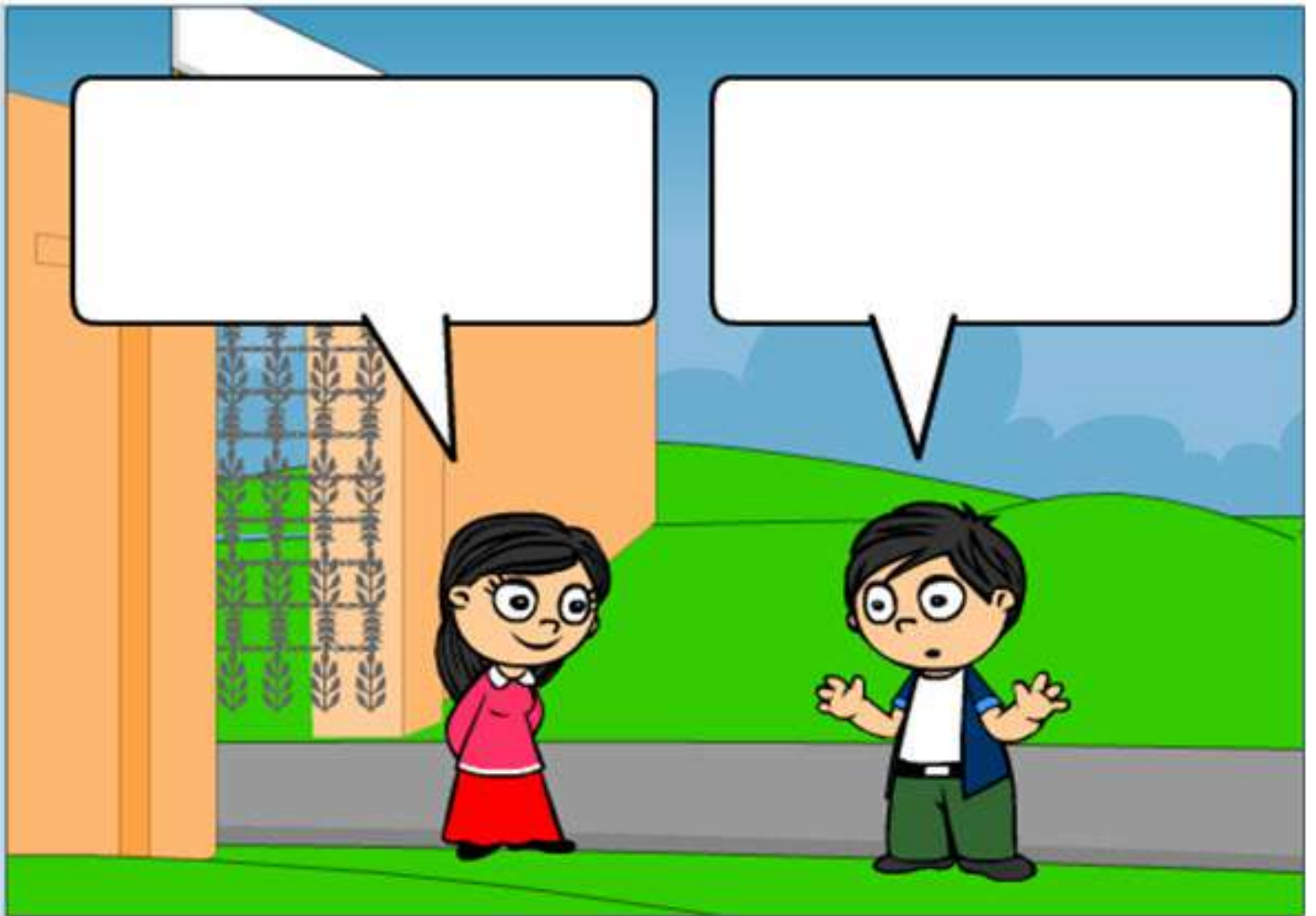
- Οι τροφές περιέχουν τρεις κύριες θρεπτικές ουσίες (υδατάνθρακες - λίπη - πρωτεΐνες) και σε μικρότερες ποσότητες, βιταμίνες, μέταλλα και ιχνοστοιχεία
- Υδατάνθρακες παίρνουμε από τα φρούτα, τα λαχανικά, το ψωμί, τα δημητριακά, τις πατάτες, τα όσπρια, το μέλι αλλά και από τα γλυκά, τις σοκολάτες, τα μπισκότα, τα παγωτά, τα οποία όμως πρέπει να αποφεύγουμε
- Πρωτεΐνες παίρνουμε από τα ψάρια, το κρέας, τα πουλερικά, τα αυγά, το γάλα, το τυρί, τα όσπρια, κλπ. Αυτές οι τροφές είναι απαραίτητες για τη σωστή σωματική ανάπτυξη
- Λίπη υπάρχουν σε ζωική και φυτική μορφή. Να προτιμάτε τα φυτικά λίπη και ιδίως το ελαιόλαδο
- Βιταμίνες, μέταλλα και ιχνοστοιχεία βρίσκονται σε όλες τις τροφές κυρίως όμως στα φρούτα, τα λαχανικά, το γάλα, το γιαούρτι, τα ψάρια
- Δεν πρέπει να αποκλείουμε αυστηρά καμία τροφή
- Τρώμε οπωσδήποτε 3 κύρια γεύματα και δεν παραλείπουμε ποτέ το πρωινό
- Αποφεύγουμε τα ενδιάμεσα τσιμπολογήματα
- Σε γενικές γραμμές, τρώμε κυρίως σαλάτες, φρούτα, ψωμί και άλλα προϊόντα ολικής άλεσης, όσπρια, ψάρια, άπαχο κρέας, πουλερικά

Ελληνική Ιατρική Εταιρεία Παχυσαρκίας

Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <http://www.eiep.gr/oldsite/txts/paidpax.pdf>, 14/04/2014

Δραστηριότητα

Δύο παιδιά συζητούν στην αυλή του σχολείου για το κολασιό τους. Το κορίτσι θέλει να αρχίσει να διατρέφεται υγιεινά και ρωτάει το αγόρι τι πρέπει να τρώει. Εκείνο του δίνει τρεις συμβουλές για τη σωστή διατροφή. Αφού συμβουλευτείς τον κατάλογο με τίτλο *Τι πρέπει να γνωρίζει το παιδί για τη σωστή διατροφή*, συμπλήρωσε στα συννεφάκια τι λένε τα δύο παιδιά.



Ενδεικτική απάντηση

Ως προς το περιεχόμενο οι μαθητές θα αξιοποιήσουν πληροφορίες από τον κατάλογο με θέμα *Τι πρέπει να γνωρίζει το παιδί για τη σωστή διατροφή*. Ως προς τη μορφή θα εφαρμόσουν τις συμβάσεις γραφής μιας ερωταπόκρισης. Πιο συγκεκριμένα, θα γράψουν τα λόγια των δύο προσώπων σε ευθύ λόγο, θα αποδώσουν την προφορικότητα με τα κατάλληλα σημεία στίξης και θα επιλέξουν το ύφος που συνάδει με τη συγκεκριμένη κατάσταση επικοινωνίας.

Κείμενο

Το παιχνίδι Σπασμένο τηλέφωνο

Τα παιδιά κάθονται το ένα πλάι στ' άλλο. Το πρώτο παιδί από δεξιά σκύβει και λέει στ' αυτί του διπλανού του μια λέξη πολυσύλλαβη και δύσκολη ή ασυνήθιστη: σιδηρόδρομος, σκουληκομυρμηγκότρυπα, σαρανταποδαρούσα, τραπεζοκαρεκλομαζώχτρα, οπωροπαντο-λαχανοπωλείο... Το παιδί που άκουσε τη λέξη, σκύβει και τη λέει μυστικά στο αυτί του διπλανού του κι εκείνος παραδίπλα ως τον τελευταίο.

Επειδή η λέξη είναι μεγάλη και δύσκολη, τα παιδιά δεν καταφέρνουν να την πιάσουν ολόκληρη. Γι' αυτό την επαναλαμβάνουν στον πλαϊνό τους έτσι όπως την άρπαξε το αυτί τους. Η λέξη αλλάζει σε τέτοιο βαθμό, που, όταν το τελευταίο παιδί τη φωνάζει δυνατά, κανείς δεν την αναγνωρίζει. Τα παιδιά γελάνε και λένε πως το τηλέφωνο ήταν «σπασμένο».

Μαρούλα Κλιάφα & Ζωή Βαλάση, Ας παίξουμε πάλι, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1988 (διασκευή)

Δραστηριότητα

Σύμφωνα με την παραπάνω περιγραφή του παιχνιδιού:

- α) γιατί τα παιδιά γελάνε όταν παίζουν σπασμένο τηλέφωνο;
- β) τι πρέπει να προσέξει το πρώτο παιδί που επιλέγει τη λέξη για να πετύχει το παιχνίδι;

Ενδεικτική απάντηση

- α) Οι μαθητές θα αντλήσουν την απάντησή τους από το τμήμα του κειμένου στο οποίο αναφέρεται ότι τα παιδιά γελάνε όταν η λέξη που διάλεξε το πρώτο παιδί έχει αλλάξει τόσο ώστε στο τέλος κανείς δεν την αναγνωρίζει.
- β) Οι μαθητές θα αναφέρουν ότι το πρώτο παιδί πρέπει να επιλέξει μια λέξη πολυσύλλαβη και δύσκολη ή ασυνήθιστη ώστε ο διπλάνός του να μην καταφέρει να την ακούσει ολόκληρη.

Κείμενο

Αριστουργήματα μοναδικά, που δε θα ξαναγίνουν πια άλλη φορά, ήταν τα καράβια με τα πανιά, τα ιστιοφόρα. Θα με καταλάβει καλά όποιος ένωσε από μικρός την ξωτική ^[1] ομορφιά τους, την ανείπωτη μεγαλοπρέπειά τους, το γλυκό μυστήριό τους. Βλέποντάς τα κανένας από μακριά, θαρούσε πως δεν ήταν αληθινά, αλλά πως ήταν παιγνίδια της φαντασίας. Όσο και να τα 'βλεπε από κοντά, όσο και να 'ξερε πως είναι κανωμένα ^[2] από ξύλα, από πανιά, από σκοινιά κι από σίδερα, όσο κι αν έμπαινε μέσα σ' αυτά και ταξίδευε, πάλι, σαν τα κοίταζε από μακριά, μα κι από κοντινή απόσταση, πήγαινε σ' έναν άλλο κόσμο, σ' έναν κόσμο γεμάτων μεγαλοπρέπεια, εμορφιά, δύναμη, σοβαρότητα και ανεξιχνίαστο μυστήριο.

Σήμερα δεν αρμενίζουνε πια καράβια με πανιά απάνω στις θάλασσες.

Τα βαπόρια είναι τα πλεούμενα με τις μηχανές, που φάγανε τα καράβια με τα πανιά. Είναι οι ελέφαντες, που τσαλαπατήσανε κι εξοντώσανε τα ελάφια και τα ζαρκάδια. Μ' όλο που είναι θεόρατα μπροστά στα καράβια, μ' όλη τη γρηγοράδα τους και τη φτωχυσία που έχουνε κατά τη νύχτα, ποτές δε θα μπορέσουνε ν' αποκτήσουνε την αγνή και ξωτική ομορφιά, τη βαθιά ποίηση που είχανε τα καράβια. Έχουνε και τα βαπόρια την εμορφιά τους, γιατί στολίζουνε κι αυτά τις θάλασσες, που μέσα σ' αυτές πάνε κι έρχονται, αλλά η χάρη, η ζωντάνια, το αλλόκοτο μυστήριο που είχανε τα καράβια, ήταν άλλο πράγμα, που δε θα φανεί ποτές, αλίμονο!

Φώτης Κόντογλου, Γιαβάς ο θαλασσινός κι άλλες ιστορίες, Αστήρ, Αθήνα, 1965 (διασκευή)

Δραστηριότητα

Γράψε στον παρακάτω πίνακα τρεις λέξεις ή φράσεις από το κείμενο που δείχνουν τον θαυμασμό του συγγραφέα για τα καράβια με πανιά και τρεις λέξεις ή φράσεις που δείχνουν τον θαυμασμό του για τα βαπόρια που κινούνται με μηχανές.

Καράβια με πανιά		Βαπόρια που κινούνται με μηχανές
1.		1.
2.		2.
3.		3.

[1] ξωτική: [εξωτική], ασυνήθιστη, αλλόκοτα εντυπωσιακή

[2] κανωμένα: καμωμένα, φτιαγμένα

Ενδεικτική απάντηση

Καράβια με πανιά		Βαπόρια που κινούνται με μηχανές
1. <u>ξωτική ομορφιά</u>		1. <u>θεόρατα</u>
2. <u>σοβαρότητα</u>		2. <u>γρηγοράδα</u>
3. <u>χάρη</u>		3. <u>φτωχυσία κατά τη νύχτα</u>

Κείμενο

Αριστουργήματα μοναδικά, που δε θα ξαναγίνουν πια άλλη φορά, ήτανε τα καράβια με τα πανιά, τα ιστιοφόρα. Θα με καταλάβει καλά όποιος ένωσε από μικρός την ξωτική ^[1] ομορφιά τους, την ανείπωτη μεγαλοπρέπειά τους, το γλυκό μυστήριό τους. Βλέποντάς τα κανένας πήγαινε σ' έναν άλλο κόσμο, σ' έναν κόσμο γεμάτον μεγαλοπρέπεια, εμορφιά, δύναμη, σοβαρότητα και ανεξιχνίαστο μυστήριο.

Σήμερα δεν αρμενίζουνε πια καράβια με πανιά απάνω στις θάλασσες.

Τα βαπόρια είναι τα πλεούμενα με τις μηχανές, που φάγανε τα καράβια με τα πανιά. Είναι οι ελέφαντες, που τσαλαπατήσανε κι εξοντώσανε τα ελάφια και τα ζαρκάδια. Μ' όλο που είναι θεόρατα μπροστά στα καράβια, μ' όλην τη γρηγοράδα τους και τη φωτοχυσία που έχουνε κατά τη νύχτα, ποτές δε θα μπορέσουνε ν' αποκτήσουνε την αγνή και ξωτική ομορφιά, τη βαθιά ποιήση που είχανε τα καράβια. Έχουνε και τα βαπόρια την εμορφιά τους, γιατί στολίζουνε κι αυτά τις θάλασσες, που μέσα σ' αυτές πάνε κι έρχονται, αλλά η χάρη, η ζωντάνια, το αλλόκοτο μυστήριο που είχανε τα καράβια, ήτανε άλλο πράγμα!

Φώτης Κόντογλου, Γιαβάς ο θαλασσινός κι άλλες ιστορίες, Αστήρ, Αθήνα, 1965 (διασκευή)

Δραστηριότητα

Ο συγγραφέας χαρακτηρίζει τα βαπόρια ως *ελέφαντες* και τα καράβια με πανιά ως *ελάφια και ζαρκάδια*. Τι εννοεί με αυτό; Γράψε μία παράγραφο για να αιτιολογήσεις τη γνώμη σου στους συμμαθητές σου.

[1] ξωτική: [εξωτική], ασυνήθιστη, αλλόκοτα εντυπωσιακή

Ενδεικτική απάντηση

Προκειμένου οι μαθητές να αιτιολογήσουν τους παραπάνω χαρακτηρισμούς θα αντλήσουν στοιχεία από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ζώου. Για τους ελέφαντες μπορούν να επικαλεστούν τη δύναμη, τον όγκο και την ικανότητά τους να σαρώνουν τα πάντα στο πέρασμά τους. Για τα ελάφια και τα ζαρκάδια μπορούν να επικαλεστούν τη χάρη, την ομορφιά και την κομψότητα. Οι μαθητές θα χρησιμοποιήσουν τα παραπάνω στοιχεία προκειμένου να ερμηνεύσουν και να τεκμηριώσουν με βάση το κείμενο τη σύνδεση των βαποριών με τους ελέφαντες και των ιστιοφόρων με τα ζαρκάδια.